

การศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน

กรณีศึกษาหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 ตำบลหนองสระปลา

อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี*

A STUDY OF POTENTIAL PROBLEMS AND NEEDS FOR COMMUNITY
DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF BAN DONG BANG MOO 1 NONG SA PLA
SUB-DISTRICT NONG HAN DISTRICT UDON THANI PROVINCE

ชัยมงคล ศิริวารินทร์

Chaimongkol Siriwarin

จารุณี จันทระเสนา

charunee Chantarasena

ประกาศ แสนทอง

Prakart Santhong

พงศธร แสงลี

Phongsathorn Sanglee

ปนิดา จันทรสงค์

Panita Jansong

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udonthani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: chaimongkol.si@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททั่วไปทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน 2) เพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการสำรวจชุมชน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 23 คน ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า สภาพทั่วไปของชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม ประชากรในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลการศึกษาด้านศักยภาพของชุมชน พบว่า หมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีศักยภาพดังนี้

* Received: 7 June 2020; Revised: 20 June 2020; Accepted: 23 June 2020

1) ชุมชนหมู่บ้านดงบังมีทรัพยากรบุคคลด้านการทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้า จึงควรพัฒนาศักยภาพด้านการตัดเย็บและออกแบบเสื้อผ้า และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 2) กลุ่มผู้ประกอบการรถติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ เป็นแหล่งรองรับแรงงานของชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน 3) กลุ่มอาชีพและกลุ่มกองทุน มีศักยภาพในการดำเนินการ และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาด้านสภาพปัญหาของชุมชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีสภาพปัญหา คือ 1) การขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร 2) กลุ่มอาชีพสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนได้หลากหลายชนิด แต่ขาดศักยภาพในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนออกสู่ตลาด 3) ขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตกลองยาว ผลการศึกษาด้านความต้องการในการพัฒนาชุมชน พบว่า หมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีความต้องการในการพัฒนา คือ 1) ต้องการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบครบวงจร 2) ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ : บริบทชุมชน, การพัฒนาชุมชน, การพัฒนาเชิงพื้นที่

Abstract

The objectives of research article are 1) study about general context at level of community and household, 2) research potential, issue and demand in this village. This is studied by community survey and in-depth interviews 23 key informants with selection in purposive sampling and content analysis.

The study results found that the context of the community is lowlands. The population in the community is mainly the agriculture and some employment components. The study result of potential of community's Dong Bang Moo 1 has potential as follows: 1) the community of Dong Bang Village has the specialist of potential textile which popular at the present time. They should develop the potential of tailor and design and another products to relate with the desire of market. 2) Air conditioner mechanical is the one of job that increase to the communication. 3) Carrier group, fund group have potential to manage and develop products at a stretch. The study result of Dong Bang Moo 1's problems has 1) labor shortage in agriculture because they still use labor in production as a substitute for agricultural machinery in which the community

uses labor at the same time. 2) Professional groups can create a variety of community products but lacking the potential to bring community products to the market. 3) Lack of successor to the wisdom of producing long drums. The study result of Dong Bang Moo 1's needs for community development as: 1) demand of agricultural consultants. 2) Demand of various agencies to help promote the distribution of products from the community to enhance the quality of life of the community.

Keywords: Community Context, Community Development, Area Based Approach

บทนำ

การพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น ล้วนแต่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่อาศัยความต้องการ และศักยภาพของชุมชนทั้งสิ้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา เป็นแนวทางการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนและสมดุล การพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบันจึงต้องให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ ในการพัฒนานั้น มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาอย่างลุ่มลึกและรอบด้านเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ ศักยภาพของชุมชน ดังพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระราชทานผ่านองคมนตรีว่า...

“ยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏให้ทำงานให้เข้าเป้าในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในท้องถิ่น ต้องวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เมื่อตกลงกันแล้วให้นายยุทธศาสตร์ใหม่มาพัฒนาใช้ และให้ปรับให้เหมาะสมตามสภาพและประเพณีท้องถิ่นด้วย” (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2563)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีพันธกิจมุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อรับใช้สังคม สร้างสรรค์งานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ทั้งด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่และการสร้างนวัตกรรมที่สามารถใช้ได้จริง บริการวิชาการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนร่วมสืบสานและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคน ชุมชนและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ตามปณิธานของการเป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดที่เป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัย ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ เพื่อค้นหา ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงและ

ประสานโครงการพัฒนาของหมู่บ้านเข้ากับแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ต่อไป อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ยังเป็นการน้อมนำพระบรมราโชบายมาสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้านให้เหมาะสมตามสภาพ และประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังเจตนารมณ์ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ถูกคัดเลือกให้เป็นพื้นที่เพื่อดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ชุมชน เพื่อค้นหา เพื่อนำผลที่ได้มาสู่การเชื่อมโยงในการพัฒนาในระดับพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (สฤงศ์ จันทวานิช, 2554) ประกอบกับศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย การคัดเลือกพื้นที่วิจัย เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้กำหนดเขตพื้นที่หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ในการศึกษาบริบทชุมชนในระยะแรก เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยง ประสานโครงการพัฒนาของหมู่บ้านเข้ากับแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ในระยะที่สอง ต่อไป

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ กำหนดกรอบเนื้อหาศึกษาบริบทของชุมชน ดังนี้ สภาพทั่วไปชุมชน ข้อมูลกายภาพชุมชน ข้อมูลชีวภาพชุมชน เศรษฐกิจชุมชน การใช้แรงงานของชุมชน

โครงสร้างสังคมวัฒนธรรม โครงการพัฒนาชุมชน สุขภาวะและคุณภาพชีวิต ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการพื้นที่ (สนธยา พลศรี, 2550; สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2537; โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ, 2555) หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (purposive) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 23 คน โดยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์คือ ผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านดงบัง ดังนั้น จะได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประชาชนหมู่บ้านดงบังที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้นำชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 จำนวน 3 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ประชาชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 จำนวน 15 คน

4. เครื่องมือการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยมีการเตรียมคำถามไว้ก่อนล่วงหน้า แต่เปิดโอกาสให้แก่ความเป็นไปได้ที่จะรับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยที่ไม่ตรงกับคำถามที่เตรียมไว้ก่อน ทั้งนี้ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หรือแบบมีโครงสร้างหลวม ๆ น่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมากที่สุด เพราะประยุกต์ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (พิชญ์ เจียมพงษ์, 2558) โดยทำการสัมภาษณ์ไปพร้อม ๆ กับการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอื่น ๆ ประกอบ เช่น แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปฏิทินการเพาะปลูก รวมถึงการใช้การสังเกต และการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในชุมชนประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากแนวคิดทฤษฎี รายงานการวิจัย บทความ เอกสารทางราชการ แผนชุมชน แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ศักยภาพ และความต้องการของหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นระบบในการสืบหาความหมายของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากภาคสนามอย่างเป็นระบบ และยืดหยุ่น เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของการวิจัยอย่างลุ่มลึกและกระจ่างชัด (องอาจ นัยพัฒน์, 2548) อนึ่ง ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ทั้งนี้ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนการดำเนินงานวิจัยเป็นระยะ ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล และเรียบเรียงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การ

สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่ความจากสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยการให้รหัสข้อมูล เพื่อจำแนกแยกแยะข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย จากการนำข้อมูลเชิงข้อสรุปย่อย ๆ สร้างข้อสรุปเป็นข้อมูลเชิงอุปนัยเกี่ยวกับศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชน หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนของหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 598 คน แบ่งเป็นชาย 312 คน หญิง 286 คน ชาวบ้านจำนวนมากกว่าร้อยละ 98 เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ มีนางบุญน้อม บุญตา แสง เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีนางหวาน หลักกอก และนายปริญญ์ เต็บกายา เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนเอง ลักษณะของที่ดินเป็นที่ลุ่มประมาณร้อยละ 70.0 ของพื้นที่การเกษตร ซึ่งใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการทำนา ซึ่งพื้นที่นาทั้งหมดทำนาปี พื้นที่ดอนประมาณร้อยละ 30.0 ใช้ประโยชน์โดยการปลูกมันสำปะหลัง อ้อย มันหวานญี่ปุ่น และข้าวโพด การประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม โดยการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพด มันหวานญี่ปุ่นและพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิด และอื่น ๆ แต่ก็มีเป็นส่วนน้อยที่ทำปศุสัตว์ เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ รวมทั้งเลี้ยงปลา นอกจากนี้ ประชาชนจำนวนหนึ่งเป็นเจ้าของกิจการให้บริการติดตั้ง และซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศในโรงเรียน และอาคารต่าง ๆ อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มอาชีพ/กองทุน มีทั้งสิ้น 4 กลุ่มอาชีพ และ 1 กองทุน กลุ่มอาชีพของหมู่บ้านดงบัง ประกอบด้วยกลุ่มอนุรักษ์คลองยาว กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ กลุ่มประดิษฐ์และจักสาน ร้านค้าเกษตรชุมชน และกองทุนหมู่บ้านดงบังหมู่ 1 ซึ่งทั้งหมดนี้ได้มีการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มประดิษฐ์และจักสาน ได้ดำเนินการผลิตสินค้าเพื่อจัดจำหน่าย และรับเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจักสานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

หมู่บ้านดงบังหมู่ที่ 1 มีการใช้แรงงานในภาคการเกษตรเป็นหลัก โดยพบว่า มีรูปแบบของการใช้แรงงาน 3 ลักษณะ คือ 1) การจ้างแบบพึ่งพาอาศัยกัน 2) “แรงแลกแรง” หรือการลงแขก 3) การรวมกลุ่มแรงงานเพื่อรับจ้าง ดังนั้น แรงงานที่ใช้ในภาคการเกษตรของหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 มีปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ และประชากรที่อยู่ในวัยเหมาะสมกับการใช้แรงงานเกือบทั้งหมด ไปทำงานต่างถิ่น บางส่วนไปทำงานอยู่ใน

ภาคบริการ เช่น ซ่อมและติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และบางส่วนก็ไปทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม ดังตารางปฏิทินการใช้แรงงาน

ตารางที่ 1 ปฏิทินการใช้แรงงาน

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←						→	
อ้อย	←		→							←		→
มันสำปะหลัง					←	→					←	→
รถบริการแอร์	←											→
กลุ่มอาชีพฯ	←											→

บุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ได้จัดให้มีขึ้นตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ของชาวอีสาน แต่หมู่บ้านดงบังเลือกจัดทำบุญประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่บางส่วน เช่น ประเพณีทำบุญขึ้นปีใหม่ ประเพณีการทำบุญมหาชาติ หรือบุญผะเหวด ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญเบิกบ้าน ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีบุญข้าวประดับดิน ประเพณีลอยกระทง ซึ่งบางประเพณีนั้น หมู่บ้านดงบังจัดขึ้นเอง เช่น ประเพณีการทำบุญมหาชาติ และบางประเพณีร่วมดำเนินการกับองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ประเพณีลอยกระทง นอกจากนี้ หมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีคำที่สำคัญของหมู่บ้าน คือ วันพระห้ามขนย้ายสิ่งของขนาดใหญ่ เช่น ต้นไม้ ผ่านหมู่บ้าน หากทำผิดจะถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 500 บาท ทั้งนี้ คนทำผิดจะลาก็ยอมให้มีการปรับและไม่ได้มีความขัดแย้งใด ๆ

คนต้นแบบ ปราชญ์ชาวบ้านของประชาชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 นั้น มี 4 ท่าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน แม่บุญนอม บุญตาแสง พ่อตาसान (หมอดู/หมอพรหมณ์/) และแม่มงคล ชันธิชัย (ภูมิปัญญาจักสาน) โดยผู้ใหญ่บ้าน (แม่บุญนอม บุญตาแสง) เป็นคนต้นแบบของชุมชนที่ผู้คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ มีภาวะผู้นำสูง เป็นบุคคลที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้อย่างหลากหลาย เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ตาसान เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณของชุมชน แม่มงคล ชันธิชัย (ประธานกลุ่มประดิษฐ์จักสาน) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการจักสาน ได้รับการยอมรับในระดับท้องถิ่น และระดับอำเภอ มีความเชี่ยวชาญในการจักสานต้นกก ไหล พ่อครู

เป็นผู้ที่จัดสรรพื้นที่ของตนเองประมาณ 9 ไร่เศษ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพื้นที่บ่อเลี้ยงปลา กล้วย พืชสวนอื่น ๆ และนา โดยทำเป็นต้นแบบเพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้

ประชาชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 มีคุณภาพชีวิตที่ค่อนข้างดี กล่าวคือ มีระบบน้ำบริโภคและอุปโภคที่สะอาด ได้รับมาตรฐานของน้ำดื่มชุมชน และมีเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน รวมทั้งได้อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ยังมีแหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรที่สำคัญ คือ ห้วยกุดเป่ง มีป่าที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ได้ มีไฟฟ้าทุกหลังคาเรือน ประชาชนในหมู่บ้านไม่ปรากฏความขัดแย้ง มีความสมัคสมานสามัคคี และมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชนได้อย่างมีความสุข ด้านระบบบริการสาธารณสุขพื้นฐาน มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และโรงพยาบาลหนองหาน โดยผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แม้ว่าในหมู่บ้านดงบังจะมีพ่อตาसान ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดีเป็นต้นแบบในการใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพ แต่ก็ยังไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อประชาชนหมู่บ้านดงบังเท่าใดนัก

2. ผลการศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถประสานความร่วมมือของคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และยังสามารถประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดโครงการการพัฒนาขึ้น โดยระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการกำเนิดและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้น เป็นที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก 2) ประชาชนในหมู่บ้านประมาณ 30 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้า ด้วยจักรเย็บผ้าและจักรอุตสาหกรรม เป็นกลุ่มคนที่เคยทำงานในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าที่กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ หนึ่งในสามสิบคนดังกล่าว ยังเป็นอดีตเจ้าของโรงงานรับช่วงตัดเย็บเสื้อผ้าอีกด้วย ซึ่งศักยภาพนี้ เมื่อนำมาผสมกับกลุ่มทอผ้ามัดหมี่ อาจเกิดผลิตภัณฑ์ต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้ 3) กลุ่มผู้ประกอบการติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ กลุ่มนี้ประกอบอาชีพโดยจัดทำรถบริการติดตั้งและซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศ และรับงานช่วงต่อจากบริษัทโมเดิร์นแอร์ จำกัด ภายในกลุ่มนี้ได้มีกระบวนการในการสร้างช่างแอร์ ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องปรับอากาศเอง จากการเรียนรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง รวมถึงการเรียนรู้ระบบบริหารจัดการงานติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ เมื่อมีการส่งมอบประสบการณ์ที่เพียงพอแล้ว ช่างแอร์เหล่านี้ก็จะแยกตัวไปจัดทำรถบริการติดตั้งซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศ ปัจจุบันช่างแอร์ดังกล่าวที่เป็นลูกหลานประจำหมู่บ้านดงบัง หมู่ที่ 1 มีรถบริการติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศเพื่อให้บริการอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คัน โดยรถแต่ละคันมีพนักงานประจำรถประมาณ 2-3 คน 4) ต้นกกธรรมชาติจำนวนมาก ที่นำมาใช้ในการผลิตเสื่ออกและทำเครื่องจักสาน ซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติที่สำคัญของหมู่บ้าน เพราะประชาชนชาวบ้านดงบังใช้

ร่วมกัน ในการทอเสื่อไว้ใช้ในครัวเรือน และเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ ในการผลิตเครื่องจักสานของกลุ่ม ประดิษฐ์และจักสานอีกด้วย 5) ภูมิปัญญาผลิตกลองยาว ที่สืบทอดกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในชุมชน ละแวกนี้ มีเพียงชุมชนหมู่บ้านดงบังชุมชนเดียว ที่สามารถผลิตกลองยาวได้ คุณพ่อสุเทพ ขุนทุม เป็นผู้ที่ เริ่มการผลิตกลองยาวของชุมชน โดยที่ใช้วิธีการเรียนแบบ “ครูพักลักจำ” แล้วนำมาฝึกทำจนสามารถ ผลิตขายได้ โดยมีน้องชายของคุณพ่อสุเทพ เป็นลูกมือคอยช่วยเหลือในการผลิตกลองยาว เมื่อคุณพ่อส เทพเสียชีวิต น้องของคุณพ่อสุเทพก็เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาต่อ แต่ปัจจุบัน น้องชายของคุณพ่อสุเทพ ไม่ได้ผลิตแล้ว เนื่องจากขาดเครื่องมือในการผลิตอย่างเครื่องกลึงไม้

กล่าวโดยสรุป ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 มีดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูง 2) ชุมชนมีศักยภาพในการตัดเย็บเสื่อผ้า 3) ชุมชนศักยภาพเป็นผู้ประกอบการติดตั้งและซ่อม เครื่องปรับอากาศ 4) ชุมชนมีต้นกกจำนวนมากเพียงพอต่อการสร้างผลิตภัณฑ์จักสาน 5) ชุมชนมีภูมิ ปัญญาการผลิตกลองยาว

สภาพปัญหาของชุมชน พบว่า 1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร เนื่องจาก ประชากรในวัยแรงงานมีจำนวนน้อย เพราะแรงงานส่วนหนึ่งไปประกอบอาชีพรับบริการติดตั้งและ ซ่อมเครื่องปรับอากาศ และอีกส่วนประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงานน้ำตาลหรือห้างร้านต่าง ๆ ในเขต เมือง 2) ปัญหาไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 มีกลุ่ม อาชีพจำนวนมาก ซึ่งสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนได้หลากหลายชนิด แต่ขาดศักยภาพในการนำ ผลิตภัณฑ์ชุมชนออกสู่ตลาด แม้จะมีการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์ OTOP แต่ก็ยังขาด ความยั่งยืน นอกจากนี้ ปัญหาการขาดช่องทางตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ยังมีความเกี่ยวข้องกับ ปัญหาการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้มาตรฐาน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนบางส่วนนั้น ยังไม่ได้ มาตรฐานเท่าที่ควร แม้จะมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมในการสร้างผลิตภัณฑ์ แต่ไม่ได้ช่วยส่งเสริม การตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของชุมชน 3) ปัญหาการขาดแคลนผู้สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตกลองยาว ขณะนี้มีปราชญ์ภูมิปัญญาในการผลิตกลองยาวของชุมชนหมู่บ้านดงบังเพียง 1 ท่าน อายุกว่า 70 ปี ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความเร่งด่วนในการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนในด้านนี้ นอกจากนี้ ยังพบว่าขาดแคลน เครื่องมือในการผลิตกลองยาว ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แพ้บุคคลในการที่จะจัดทำกรสืบทอดภูมิปัญญา การผลิตกลองยาว ข้อมูลจากเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เข้าร่วมให้ความเห็นว่า ก่อนที่คณะผู้วิจัย นำเสนอปัญหาเรื่องการผลิตกลองยาว เป็นปัญหาที่ชุมชนไม่ได้คำนึงถึงเลย แต่ก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า เป็นเรื่องที่มีคุณค่าแก่ชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาการผลิตกลองยาว รวมถึง ชุมชนควรผลักดันให้มีเครื่องมือในการผลิตกลองยาว เช่น เครื่องกลึง เครื่องไส เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป สภาพปัญหาของชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 มีดังนี้ 1) ขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร 2) ขาดช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 3) ขาดแคลนผู้สืบต่อภูมิปัญญาการผลิตถอยยา

ความต้องการในการพัฒนาของชุมชน พบว่า ชุมชนมีความต้องการในการพัฒนา เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบครบวงจร เช่น ที่ปรึกษาเรื่องโรคพืช การเพาะปลูก การเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้ หากมีที่ปรึกษาที่สามารถโทรประสานงานได้ตลอดเวลา จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมาก และต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน อาจเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์

กล่าวโดยสรุป ความต้องการในการพัฒนาของชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 คือ ต้องการการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการเกษตร และต้องการได้รับการส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ศักยภาพชุมชน พบว่า กลุ่มอดีตแรงงานในอุตสาหกรรมการทอผ้าและการตัดเย็บ เป็นกลุ่มแรงงานประมาณ 30 – 40 คน ที่มีประสบการณ์ในการตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งในปัจจุบันยังมีศักยภาพในการดำเนินการ ทั้งนี้ เนื่องจากในช่วงปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 โรงงานปิดตัวจึงต้องกลับมาภูมิลำเนา กล่าวได้ว่า ในชุมชนหมู่บ้านดงบังมีทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพ และในปัจจุบันนี้ผลิตภัณฑ์ผ้าของชุมชนกำลังได้รับความนิยมในท้องตลาด หากสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการตัดเย็บและออกแบบเสื้อผ้า หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากผ้าได้แล้ว ก็น่าจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่สำคัญได้อีกทางหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศยามล เจริญรัตน์ พบว่า ทูทางมนุษย์มีความสำคัญต่อชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพชุมชน (ศยามล เจริญรัตน์, 2553)

กลุ่มผู้ประกอบการรถติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ เป็นกลุ่มที่มีขนาดปานกลาง (ผู้ประกอบการประมาณ 30 คน) เป็นศักยภาพของชุมชนในมิติของการเป็นตลาดแรงงานของชุมชน กล่าวคือ เป็นที่รองรับแรงงานจากชุมชนในการประกอบอาชีพของประชากร ที่ย่างเข้าสู่วัยแรงงาน เนื่องจากประชาชนในชุมชน จะชักชวนสมาชิกในชุมชนเพื่อเข้าสู่การเป็นช่างฝึกหัดประจำรถให้บริการ โดยที่รถให้บริการ 1 คัน จะมีช่างจำนวน 2 คน เป็นอย่างน้อย เมื่อฝึกหัดจนมีความชำนาญทั้งในด้านงานช่างและงานบริหารจัดการรถให้บริการ ก็จะแยกตัวออกไปซื้อรถให้บริการอีกคัน และจะเป็นวงจร

เช่นนี้เรื่อยไป จึงกล่าวได้ว่ารถให้บริการติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ เป็นศักยภาพของชุมชน ในการพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน

กลุ่มอาชีพภายในชุมชน ทูทางสังคมในส่วนของคณะกรรมการกลุ่ม คือ จิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของความเป็นพลเมืองในสังคม กลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แม่มงคล ชันธิชัย เป็นผู้เชี่ยวชาญการจักสาน ซึ่งสามารถสร้างผลิตภัณฑ์จักสานที่ได้รับการยอมรับในระดับชุมชน ท้องถิ่น และอำเภอ โดยได้รับเชิญจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นวิทยากรอบรมการจักสาน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของชุมชน ทั้งนี้ การที่กลุ่มอาชีพภายในชุมชนมีความเข้มแข็งนั้น อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่สามารถประสานหน่วยงานภายนอกให้ร่วมพัฒนากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์พร ธรรมิกพงษ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน มีส่วนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ นอกจากนี้ ชุมชนมีวิถีดุติบในการสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจำนวนมาก เช่น ต้นกก ซึ่งอาจเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอีกด้วย (สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์, 2552)

ปัญหาชุมชน พบว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร เพราะการผลิตพืชผลทางการเกษตรของชุมชนหมู่บ้านดงบัง ยังใช้แรงงานในการผลิตเป็นหลัก ซึ่งในชุมชนมีการใช้แรงงานในเวลาที่พร้อมกัน และยังขาดแคลนเครื่องจักรกลเกษตรที่นำมาใช้ทดแทนแรงงาน ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงงานบางส่วนพัฒนาจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคบริการ (ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ) และโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล จึงทำให้แรงงานในชุมชนขาดแคลน

ปัญหาการไม่มีตลาดหลักในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ชุมชนหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 มีกลุ่มอาชีพจำนวนมาก ซึ่งสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนได้หลากหลายชนิด แต่ขาดศักยภาพในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนออกสู่ท้องตลาด นอกจากนี้ พบว่า ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบางส่วนนั้น ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเป็นระบบการผลิตผลิตภัณฑ์ ที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับระบบตลาด กล่าวคือ ไม่ได้ใช้ตลาดนำการผลิต ขาดการวางแผนในการผลิตตามความต้องการสินค้าและบริการนั้น ๆ โดยที่การใช้ตลาดนำการผลิตนั้น อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือในการวางแผนผลิต เพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ปัญหาการขาดแคลนผู้สืบต่อภูมิปัญญาการผลิตกลองยาว ขณะนี้มีปราชญ์ภูมิปัญญาในการผลิตกลองยาวของชุมชนหมู่บ้านดงบังเพียง 1 ท่าน อายุกว่า 70 ปี ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความเร่งด่วนในการสืบต่อภูมิปัญญาของชุมชนในด้านนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนชาวบ้านดงบังไม่เห็นความสำคัญของ

การผลิตกล่องขึ้นใช้เอง เพราะสามารถหาซื้อได้โดยทั่วไป นอกจากนี้แล้ว การขาดแคลนเครื่องมือในการผลิตกล่องก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนผู้สืบทอดการผลิตกล่องยาว กล่าวคือ พอกิจกรรมการผลิตกล่องเลือนหายไป จึงไม่มีปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการเรียนรู้ ขาดความต้องการในการผลิตกล่องยาวเพื่อไว้ใช้ในชุมชน

ความต้องการชุมชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านดงบังต้องการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบครบวงจร เช่น ที่ปรึกษาเรื่องโรคพืช การเพาะปลูก การเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้ หากมีที่ปรึกษาที่สามารถโทรประสานงานได้ตลอดเวลา จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนหมู่บ้านดงบังส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ก้าวหน้า รวมถึงทิศทางของนโยบายของรัฐบาล ที่ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการเกษตร อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนหมู่บ้านดงบัง มีความต้องการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบครบวงจร นอกจากนี้ การเข้ามาส่งเสริมด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถสนับสนุนด้านการให้คำปรึกษาแก่ชุมชนหมู่บ้านดงบังได้มากเท่าใดนัก เพราะอาจมีภารกิจที่ต้องสนับสนุนในหลายพื้นที่ จึงอาจเป็นเหตุผลประการหนึ่ง ที่ชุมชนต้องการที่ปรึกษาที่มีเวลาพร้อมให้คำปรึกษาแก่ชุมชน

ชุมชนต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน ซึ่งอาจเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ ทั้งนี้ เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านดงบังมีกลุ่มอาชีพที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้จำนวนมาก และหลากหลาย แต่ขาดช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมานั้น อาจยังไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดเท่าที่ควร คณะผู้วิจัยเห็นว่า นอกเหนือจากการหาช่องทางในการจัดจำหน่ายแล้ว ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลวิจัยไปใช้

1. ชุมชนควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานของสินค้าหรือบริการชนิดนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนสู่สากลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ชุมชนอาจปรึกษากับหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้นโดยตรง เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง
2. ชุมชนควรพัฒนาระบบเส้นทางอาชีพข้างติดตั้งและให้บริการเครื่องปรับอากาศ เพื่อเตรียมความพร้อมกำลังคนในการเข้าสู่อาชีพ นอกจากนี้ หากมีการวางแผนกำลังคนในชุมชนที่ดีแล้ว กำลังคนในภาคการเกษตรจะไม่ได้รับผลกระทบ

3. ชุมชนควรพัฒนาการทอผ้าและการตัดเย็บอย่างเป็นระบบ เพราะเป็นศักยภาพของชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ ปัจจุบันกระแสการบริโภคสินค้าชุมชนเป็นกระแสด່อนข้างจะเติบโต และสินค้าชุมชนเป็นสินค้าที่อยู่ในความต้องการของตลาด หากสามารถพัฒนาได้ทั้งระบบ เช่น การผลิตผ้าที่มีคุณภาพ ออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการ การตัดเย็บที่ประณีตแล้ว ผลิตภัณฑ์ผ้าชุมชนบ้านดงบังอาจเป็นที่ต้องการของตลาดในอนาคตได้

4. ชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มอาชีพการตลาด เพื่อทำหน้าที่ในการนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกจำหน่าย โดยอาจจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน มีตราสินค้าเป็นของตนเอง อาจจัดให้มีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งช่องทางออนไลน์ การนำผลิตภัณฑ์ชุมชนออกจัดจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน เพราะเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เพื่อจะได้เป็นต้นแบบสำหรับชุมชนอื่น ๆ ในการบริหารการพัฒนาชุมชน
2. การศึกษาครั้งนี้ใช้การศึกษาในเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านมากยิ่งขึ้น ในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณอีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. (2555). *วิถีชีวิตชุมชน เครื่องมือ 7 ชิ้น ที่ทำให้งานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก*. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี : สุขศาลา.
- พิษณุ เจริญพงษ์. (2558). *วิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : การประยุกต์ใช้และตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศยามล เจริญรัตน์. (2553). *ศักยภาพชุมชนชนบทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายใต้วิถีชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้งานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง. เฮ้าส์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2537). *สังคมวิทยาชุมชน หลักการศึกษาวเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภากร จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์. (2552). รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (2551). แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปี พ.ศ. 2562-2566. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2563 จาก <https://1url.ws/86Y5g>